

RAPPORTSERIE – PROGRAM FOR FOLKEHELSEARBEID 3/2025

Evaluering av satsningen «Løft for ungdom» i Flatanger kommune.

Lisa Ekmann og Arnhild Myhr

Forfattere: Lisa Ekmann, Arnhild Myhr

Tittel: Evaluering av satsningen «Løft for ungdom» i Flatanger kommune.

Institusjoner: SINTEF Digital, avd. Teknologiledelse

Sted: Steinkjer

April, 2025

ISBN 978-82-94165-03-2

ISSN 2704-1433

Rapport 3/2025

Forsidefoto: Flatanger fritidsklubb. Kilde: Flatanger kommune

Utgiver av Program for folkehelsearbeid – rapportserie:

Trøndelag fylkeskommune

Fylkets hus Postboks 2560

7735 Steinkjer

Telefon: 74 17 40 00

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte

Forord

Denne rapporten presenterer funn, analyse og anbefalinger knyttet til gjennomføringen av prosjektet «Løft for ungdom» i Flatanger kommune, og som er evaluert av SINTEF.

Prosjektet har hatt som mål å fremme ungdoms psykiske helse og livskvalitet gjennom å skape trygge og meningsfylte arenaer der medvirkning fra ungdommene er sentral. Målgruppen for prosjektet har vært ungdom i alderen 16– 25 år som har flyttet fra kommunen for å gå vgs. eller for å ta høyere utdanning. Prosjektet har pågått i perioden 2020-2025.

«Løft for ungdom» ble gjennomført innenfor Program for Folkehelsearbeid i Trøndelag, som er en del av en tiårig nasjonal satsning etablert av KS og Helse- og omsorgsdepartementet. Målsettingen er å styrke det kommunale arbeidet med å fremme barn og unges psykiske helse og lokalt rusforebyggende arbeid. Hovedstrategien i programmet er å legge til rette for at kommuner, med støtte fra fylkeskommune og FoU-miljøer, utvikler, prøver ut og implementerer nye kunnskapsbaserte tiltak, arbeidsmåter og metoder som kan fremme barn og unges psykiske helse og bidra til rusforebyggende arbeid i samarbeid med frivillige lag og organisasjoner.

Vi vil takke alle ungdommer som har deltatt i intervjuer og velvillig delt sine erfaringer og betraktninger. Takk også til Hilde Tyldum Stordahl som har bistått under evalueringen av tiltaket og Jan Petter Hågensen som rekrutterte og tilrettela for gjennomføring av intervjuene på fritidsklubben. Sist men ikke minst takk til Trøndelag Fylkeskommune ved Eirin Hermansen, John Tore Vik og Guri Wist for godt samarbeid og finansiering gjennom Program for folkehelsearbeid i Trøndelag.

Steinkjer, mai 2025

Lisa Ekmann og Arnhild Myhr

SINTEF Digital, avd. Teknologiledelse

Innhold

Forord	1
Innhold.....	2
1 Bakgrunn.....	3
1.1 Program for folkehelsearbeid i Trøndelag.....	3
1.2 Oppbygging av rapporten.....	4
2 Kunnskapsstatus og beskrivelse av «Løft for ungdom»	4
2.1 Kunnskapsstatus.....	4
2.2 Ungdomsmedvirkning.....	5
2.3 Temaområder	6
2.4 Organisering og forankring.....	6
2.5 Målgruppe og målsettinger	7
2.6 Plan og gjennomføring av «Løft for ungdom»	8
3 Evalueringsstudien	9
3.1 Målsetting.....	9
3.2 Fokusgruppeintervju, data, rekruttering og gjennomføring	10
3.3 Analyse av intervjumateriale	10
3.4 Metodologisk og etisk refleksjon	10
4 Faglig perspektiv på unges deltakelse.....	11
5 Resultater	12
5.1 Fritidstilbud i Flatanger	12
5.2 Flatanger fritidsklubb.....	13
5.3 Temakvelder	16
5.4 Prosjektgruppa for “Løft for ungdom”	17
5.5 Hva voksne kan gjøre for at unge skal få et bedre fritidstilbud	18
5.6 Medvirkning i Flatanger	20
6 Diskusjon og anbefalinger.....	21
6.1 Fritidstilbud i Flatanger	21
6.2 Flatanger Fritidsklubb	22
6.3 Temakvelder	23
6.4 Nytte for målgruppa	24
6.5 Ungdommenes medvirkning.....	25
6.6 Anbefalinger.....	26
Referanser.....	28

1 Bakgrunn

1.1 Program for folkehelsearbeid i Trøndelag

Program for folkehelsearbeid i Trøndelag er en del av den nasjonale satsingen *Program for folkehelsearbeid i kommunene 2017 – 2027*, som er utviklet i samarbeid mellom KS, Folkehelseinstituttet, Helsedirektoratet og Helse- og omsorgsdepartementet. Satsingen i Trøndelag ble etablert på bakgrunn av det nasjonale programmet, øvrige nasjonale føringer samt regionalt og lokalt kunnskapsgrunnlag og utviklingsarbeid.

Målsettingen for programmet er å styrke det kommunale arbeidet med å fremme befolkningens psykiske helse og livskvalitet samt fremme lokalt rusforebyggende arbeid. Programmet skal bidra til å integrere psykisk helse som en likeverdig del av det lokale folkehelsearbeidet. Barn og unge opp til 24 år er prioritert målgruppe for tiltakene.

Program for folkehelsearbeid i Trøndelag er et samarbeid mellom Trøndelag fylkeskommune, kommuner, FoU- og kompetansemiljøer, andre offentlige aktører, frivillige lag og organisasjoner i regionen. Fylkeskommunen er programeier og har det faglige, koordinerende, økonomiske og administrative ansvaret. Programmet finansieres via Helsedirektoratet, fylkeskommunen, kommunene og FoU- og kompetansesentermiljøer.

Hovedmål for programmet i Trøndelag er:

- Bedre psykisk helse og livskvalitet blant barn og unge
- Barn og unges psykiske helse og rusforebygging skal integreres i det systematisk og kunnskapsbaserte folkehelsearbeidet i kommunene
- Gjennom dette bidra til et oppvekstmiljø hvor alle barn og unge opplever mestring, samhörighet og medbestemmelse

Hovedstrategien i programmet er å legge til rette for at kommuner utvikler og prøver ut nye tiltak, arbeidsmåter og metoder som kan fremme barn og unges psykiske helse og godt rusforebyggende arbeid. Dette skjer i samarbeid med aktører som frivillige lag og organisasjoner og med støtte fra kunnskapsmiljøer og fylkeskommunen.

Kommunene utvikler selv forslag til lokale tiltak som skal bidra til å nå hovedmålene, med utgangspunkt i eget kunnskapsgrunnlag, målsettinger, planer og medvirkningsprosesser. Tiltaket skal rettes mot hele befolkningen og ikke mot risikogrupper. Kommuner i programmet jobber

Figur 1: Trøndelagsmodellen for folkehelsearbeid

metodisk etter Trøndelagsmodellen for folkehelsearbeid (figur 1). Modellen skal sikre systematisk kunnskapsdeling og samhandling i alle faser av tiltaksutviklingen (Lillefjell et al., 2019).

I tråd med målformuleringene i Program for folkehelsearbeid og Trøndelagsmodellen for folkehelsearbeid skal alle tiltakene i kommunene evalueres. Dette gjøres i samhandling med FoU-aktørene

i programmet. Evalueringene som gjøres samles i en rapportserie som utgis av Trøndelag fylkeskommune som denne rapporten er en del av.

1.2 Oppbygging av rapporten

Kapittel 1 gir en generell beskrivelse av Program for folkehelsearbeid og Trøndelagsmodellen.

Kapittel 2 er Flatanger kommunes egne beskrivelser av kunnskapsstatus, gjennomføring, målsettinger og tiltak i prosjektet «Løft for ungdom».

Kapittel 3 gir en oversikt over mål, metoder, gjennomføring og metodologiske betraktninger knyttet til evalueringen av prosjektet.

Kapittel 4 gir noen kortfattede faglige perspektiv på unges deltakelse.

Kapittel 5 er en gjennomgang av studiens funn.

I kapittel 6 diskuterer vi funnene og kommer med noen anbefalinger for det fremtidige folkehelsearbeidet for barn og unge i Flatanger.

2 Kunnskapsstatus og beskrivelse av «Løft for ungdom»

Kapittel 2 er i sin helhet Flatanger kommunes egne beskrivelser av bakgrunn, gjennomføring, målsettinger og tiltak i prosjektet «Løft for ungdom», hentet fra prosjektbeskrivelsen datert 18.01.2023.

2.1 Kunnskapsstatus

Barn og unges psykiske helse påvirkes av en rekke faktorer, inkludert familieforhold, sosiale omgivelser og individuelle egenskaper. Opplevelse av fellesskap, mestring og tilhørighet er sentrale beskyttelsesfaktorer som fremmer trivsel og reduserer risiko for psykiske utfordringer og rusmiddelbruk. På den andre siden utgjør mobbing, utenforskap og ensomhet betydelige risikofaktorer.

Flatanger kommune har et ansvar for å sikre gode oppvekstvilkår og utvikle helhetlige, forebyggende tjenester. Som en liten kommune har Flatanger fordelene av nærhet til innbyggerne og mulighet for høy grad av medvirkning. Mange unge voksne velger å flytte tilbake til kommunen, blant annet på grunn av gode oppvekst- og fritidstilbud.

Ungdomsklubben har vært en viktig sosial arena for ungdom, men det uttrykkes bekymring for at dagens barn og unge ikke har like gode tilbud som tidligere generasjoner.

Bolyst – ønsket om å bo og leve i kommunen – avhenger av både jobbmuligheter og livskvalitet. Gode oppvekstvilkår er avgjørende for at småbarnsfamilier velger å etablere seg i Flatanger.

Flatanger har rundt 1100 innbyggere, hvorav ca. 45 er i alderen 13–18 år. Ungdataundersøkelsen fra 2020 viser at ungdom generelt har det bra: De føler seg trygge, har god relasjon til foreldre og venner, og er optimistiske for fremtiden. Likevel rapporteres det om økt forekomst av bekymring, tristhet, ensomhet og søvnproblemer. Mange ungdommer opplever også stress knyttet til skole og lekser.

Deltakelsen i organiserte fritidsaktiviteter synker med alderen. Mens mange på mellomtrinnet er aktive, er under halvparten av ungdomsskoleelevene med på faste aktiviteter. Fritidsklubben er fortsatt viktig, men mange ungdommer tilbringer mesteparten av kveldene hjemme, ofte sosiale via skjerm. En tredjedel mener det er for få fysiske møteplasser, og mange opplever kulturtilbud som kino og konserter som utilstrekkelige.

Ungdata viser også en økning i problematferd som hæver og småkriminalitet. Gaming-plattformer fremstår som en sosial arena uten vokseninnsyn, noe ungdom selv påpeker.

2.2 Ungdomsmedvirkning

Forut for utformingen av satsingsområder i prosjektet «Løft for ungdom» ble det gjennomført prosesser for å opparbeide kunnskap og ideer som kunne legge et grunnlag for satsingen. Det ble gjennomført ulike medvirkningsprosesser for å sikre ungdommers stemme og kunnskap i utformingen av tiltak:

Dialogmøter

I etterkant av utarbeidelsen av kunnskapsgrunnlag og statistikken ble utfordringsbildet kvalitetssikret med oppfølging av workshoper og intervju med ungdomsrepresentanter på ungdomstrinn og mellomtrinn.

«Kunnskapsjakten» – workshoper og intervjuer

Det ble gjennomført ettermiddagsworkshoper og intervju med ungdom for å kvalitetssikre informasjonen som kom fram gjennom Ungdata-undersøkelsene i mars 2022. Dette ble gjennomført for å se om data fra undersøkelsene i 2021 fremdeles var valide. 30 ungdommer som deltok på denne «Kunnskapsjakten».

Kafedialog

Resultatene fra workshops og intervju med ungdom ble samlet, strukturert og presentert i et allmøte der målgruppen i hovedsak besto av voksne som har en kontaktflate mot ungdom i Flatanger og samarbeidsaktører fra Trøndelag fylkeskommune og forskere fra Nord universitet. Det møtte opp 18 voksne sammen med ungdom på «Kafedialog».

Målet med kafedialogen var å finne forslag til lokale tiltak som er viktigst å få med i et treårig program for folkehelse, som også henger sammen med hovedmålene for hovedprogrammet for folkehelse i Trøndelag.

2.3 Temaområder

Med bakgrunn i medvirkningsprosessene og kunnskapsgrunnlaget ble det jobbet fram tre ulike satsingsområder:

1. Møtearena
 - Få møteplasser
 - For dårlig kvalitet på innhold i møteplasser
 - Tar for lang tid under planlegging og gjennomføring av prosjekter for møteplasser
 - Ressursmangel
 - Manglende tilrettelegging/medvirkning fra ansvarlige/brukere av ulike møtested
 - For dårlig struktur/formell fordeling av ansvar
 - Mangler ungdomsarbeider/miljøarbeider/voksne som har det som hovedoppgave
2. Voksenkompetanse - tradisjoner og ulike holdninger, manglende innsikt og kompetanse blant «voksne» knyttet til:
 - Alkoholdebut og bruk av rusmidler (endret mønster i bruk og tilgang)
 - Bruk av sosiale medier (manglende innsikt i dagens mest brukte plattform og virkninger av disse)
 - For få plasser å møtes/å bruke sin kreativitet (lite samordnet tilbud i regi av lokale initiativtakere)
 - Oppdrar «Curlingbarn» (mangler kapasitet til oppfølging i den grad det kreves for å oppnå mestring på ulike utfordringsområder)
 - Forebygging og strategier for å jobbe forebyggende og målrettet mot småkriminalitet og hærverk
3. Digital og fysisk aktivitet
 - Ungdomsklubben som hovedarena for digital kompetanse og mestring
 - Digital kompetanseutvikling som noe mer enn kun «gaming»
 - Utforske muligheter for interaktive leker for læring sammen med skole og barnehage i samarbeid med TVERGA, nærmiljøanlegg som digitale læringsarena

2.4 Organisering og forankring

For å sikre god progresjon og effektive arbeidsprosesser ble det opprettet en styringsgruppe og en prosjektgruppe. Styringsgruppa skulle holdes orientert om prosjektets fremdrift, budsjett og finansieringsplan, samt eventuelle endringer. De skulle også være involvert i å ta større avgjørelser knyttet til prosjektet. Prosjektgruppa skulle utarbeide, følge opp og iverksette prosjektplanen. Gruppa

hadde ansvar for innrapportering til styringsgruppa, kommunestyret, administrasjonen og fylkeskommunen.

Styringsgruppe:

- Helse- og omsorgssjef
- Teknisk sjef
- Oppvekstsjef
- Personalsjef
- Kommunaldirektør

Prosjektgruppe:

- Styreleder, ungdomsklubben
- Prosjektleder
- Elev, lærling i ambulansefaget
- Elev, musikk, dans og drama v/ Olav Duun
- Elev
- Foreldrerepresentant
- Helsesykepleier

2.5 Målgruppe og målsettinger

Målgruppa for prosjektet er ungdom i alderen 16– 25 år som har flyttet fra kommunen for å gå vgs. eller for å ta høyere utdanning.

Hovedmål for tiltaket «Løft for ungdom»: Å fremme ungdoms psykiske helse og livskvalitet gjennom å skape trygge og meningsfylte arenaer der medvirkning fra ungdommene er sentral.

Delmål	• Prosjektet skal gjennomføres i tråd med prosjektplanen, men ha rom for årlige justeringer etter en evaluering etter hvert fullendt år • Prosjektet skal være til nytte for målgruppen og skal gjennomføres og evalueres i samarbeid med ungdommene selv • Prosjektet skal ha fokus på tre temaområder; møteplasser, voksenkompetanse og digital og fysisk aktivitet
Resultatmål	• Målbar nedgang i antall ungdommer som sier de ikke deltar i organiserte aktiviteter • To nye møteplasser i Flatanger der bredden av ungdom deltar og har sin utfoldelse i ulike interesser og aktiviteter • Mindre hærverk og småkriminalitet – meldte og ikke meldte • Målbar nedgang i ungdom som sier de har symptomer på psykisk uhelse • Målbar økning i ungdom som deltar i medvirkningsprosesser knyttet til ungdomsarbeid • Målbar økning i bedre søvnhygiene blant ungdom • Fortsatt lav målbar bruk av rusmidler • Ungdom som har flere fortrolige venner
Effekt mål	• Ungdom med større samhold, trivsel og tillit • Sterk mental helse blant ungdom – trygg, åpen og tydelig

	• Ungdom som er oftere sosiale med fysisk tilstedeværelse, uten skjerm • Ungdom som presterer bedre faglige resultater i skolen • Ungdom som opplever at de trengs og er uunnværlige med tanke på utviklingen av lokalsamfunnet • Ungdom som mestrer mere og bedre og føler seg kompetent til selvstendig liv på videregående skole
Prosessmål	• Det skal opprettes en tverrfaglig prosjektgruppe som jobber for å ivareta og styrke temaområdene og målsetting knyttet til møteplassene og voksenkompetansen hjemme, på skolen og i fritiden • Det skal ansettes en ressursperson med relevant kompetanse og erfaring i prosjektperioden • Det skal gjennomføres minst et kompetansehevende tiltak for hvert semester, enten i regi av kommunen selv eller innleid ekstern aktør • Ungdom skal være i sentrum for all planlegging eller utvikling som angår dem • Prosjektet skal gjennomføres i samarbeid med forskningsinstitusjon, det sammen gjelder evalueringsprosessen i slutten av prosjektperioden. • Trøndelag Fylkeskommune skal være en sparringspartner underveis i gjennomføringen av prosjektet for å dra mest mulig nytte av nettverk innen folkehelseområdet i regionen

2.6 Plan og gjennomføring av «Løft for ungdom»

Samfunnsoppdraget til «Løft for ungdom» har vært å fremme ungdommenes psykiske helse og livskvalitet ved å skape trygge og meningsfylte arenaer hvor ungdommenes medvirkning er sentral. For å involvere og utvikle prosjektet ble det tidlig organisert dialogmøter, workshoper og kafédialoger. Basert på disse medvirkningsprosessene ble tre sentrale temaområder utarbeidet: 1) Møtearenaer, 2) Voksenkompetanse og 3) Digital og fysisk aktivitet.

Temaområde møtearena, som handler om å skape et ungdomsstyrt møtested for ungdommer som har flyttet ut av bygda for å gå på videregående skole, ble ansett som viktigst i prosjektet. Målgruppen var ungdom i alderen 16-25 år. Flatanger fritidsklubb, som ligger i kommunesenteret Lauvsnes, var et naturlig utgangspunkt for prosjektet, da mange ungdommer samles her på fritiden. Målet var at klubben skulle holde åpent på lørdager for denne målgruppen.

Videre ble det utarbeidet en plan for ulike temakvelder, som vist i tabell 1. På temakveldene skulle foresatte, lærere og alle som møter barn og unge i sin hverdag inviteres. Dette skulle være folkemøter som var åpne for alle. Målet med temakveldene var å styrke voksenkompetansen.

Tabell 1: Planlagte temakvelder i prosjektperioden

Tema	Tidspunkt
Kriminalitet og hærverk (SLT-koordinator)	
Hybellivet	
Søvnhygiene (helsesykepleier)	Mars 2024
Livet på skjerm	
Alkohol og rus (psykiatrisk sykepleier)	
Aktiv og frisk	Juni 2024
Ut i marka (utendørsterapeut)	September 2024

Det ble planlagt å rive en vegg på klubben for å få større plass. Med målsettingen om å styrke den digitale kompetansen var det også et ønske om å lage et gamingrom i lokalet, og det skulle derfor søkes om midler til PC-er.

Det ble informert om «Løft for ungdom» gjennom plakater på lokalbutikken og en reportasje i Flatangernytt. Det ble også laget en 'postkasse' hvor man kunne legge innspill til aktiviteter og gjennomføring av tiltaket/prosjektet på lokalbutikken. Videre ble det opprettet kontoer på Instagram og andre sosiale medier, og ungdommene i prosjektgruppa var ansvarlige for å ta bilder. Kick-off og oppstart for selve tiltaket var i januar 2024.

Prosjektet «Løft for Ungdom» skulle også ses i sammenheng med følgende parallelle satsinger i kommunen, for eksempel:

- Barnevernsreformen, arbeid med forebyggende plan
- Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis, PPT sitt prosjekt "Tett på" i barnehage og skole
- Grønne og røde tanker – Psykologisk førstehjelp for barn og unge

3 Evalueringsstudien

Det var et mål i «Løft for ungdom» at gjennomføringen av prosjektet skulle skje i samarbeid med evalueringsansvarlig forskningsinstitusjon SINTEF. Forskningsinstitusjonen har imidlertid ikke vært direkte involvert i gjennomføringen av prosjektet. Evalueringen ble gjennomført etter prosjektperiodens slutt, og kan anses som en sluttevaluering. Manglende involvering underveis har nok helt eller delvis sammenheng med en utfordrende situasjon knyttet til at prosjektet har hatt tre prosjektledere i løpet gjennomføringen.

3.1 Målsetting

Evalueringen av «Løft for ungdom» har tatt utgangspunkt i de tre overordnede satsingsområdene for å bedre ungdoms fritidstilbud og medvirkning i Flatanger:

- Å opprette flere møteplasser med meningsfullt innhold basert på ungdommenes medvirkning
- Økt voksenkompetanse som støtter opp under ungdommenes behov
- Å bruke ungdomsklubben som hovedarena for digital og fysisk aktivitet, samt mestring

Formålet med evalueringen har vært å belyse ungdommenes erfaringer med prosjektet «Løft for ungdom». Følgende evalueringsspørsmål har vært førende:

- Hvordan opplever ungdommene fritidstilbudet på Flatanger?
- Hvordan har Flatanger fritidsklubb fungert som arena for å skape trygge og meningsfylte digitale og fysiske aktiviteter, og økt voksenkompetanse?
- Hvilke erfaringer har ungdommene med temakveldene som er gjennomført ved ungdomsklubben?
- Hvorvidt og hvordan har prosjektet vært til nytte for målgruppen?
- Hvordan har målsettingen om medvirkning i planlegging, gjennomføring og evaluering i samarbeid med ungdommene selv fungert gjennom prosjektet?

3.2 Fokusgruppeintervju, data, rekruttering og gjennomføring

Metodisk har vi latt oss inspirere av fokusgruppeintervju. Gjennom en slik tilnærming kan man få innsikt i kollektiv mentalitet i form av verdier, normer, meninger og beslutningsprosesser (MacPherson & McKie, 2010). Metoden er egnet for å utforske hvordan ideer og problemstillinger tar form gjennom felles refleksjoner mellom mennesker, og kan bidra til å fremme både enigheter og ulike syn rundt temaene som diskuteres (MacPherson & McKie, 2010). Å gjennomføre fokusgruppeintervjuer krever mye av forskeren, som skal innta en rolle innrettet mot å fasilitere diskusjonen framfor å styre den.

Rekruttering av deltakere til fokusgrupper baseres ofte på strategisk utvalg, basert på hvordan ulike typer informanter best kan belyse problemstillingen ut fra forskjellige perspektiv (Malterud, 2017). Informanter kan representere ulike roller og typer kunnskap. Det kan benyttes «rene» eller «blandede» fokusgrupper, det vil si fokusgrupper som inkluderer en eller flere målgrupper.

I evalueringen var det to målgrupper; ungdommer som hadde vært med i prosjektgruppa, og ungdommer som bare hadde vært aktive på ungdomsklubben. Vi benyttet vi både «rene» og «blandete» fokusgrupper som resulterte i

- to «rene» intervju: ett med to personer som hadde vært med i prosjektgruppa over tid, og ett med seks deltakere som hadde vært aktive på ungdomsklubben over flere år.
- ett «blandet» intervju med en prosjektgruppedeltaker og to som var aktive på ungdomsklubben.

I utgangspunktet var det lagt opp til fokusgruppeintervjuer med 4-6 deltakere. En samarbeidspartner i kommunen skulle bidra med å rekruttere deltakere til intervjuene. På gjennomføringstidspunktet viste det seg at gruppene var ujevne med tanke på antall deltakere, og den minste intervjugruppen ble på kun to personer.

Intervjuene ble gjennomført på Flatanger fritidsklubb. De var på ca 50 minutter hver. Informantene var omtrent i alderen 13-22 år.

Intervjuene ble gjennomført av to forskningsansvarlige fra SINTEF i april 2025. De ble gjennomført med semistrukturerte intervjuguider, som tematisk dreide seg om evalueringens problemstillinger nevnt i forrige kapittel.

3.3 Analyse av intervjumateriale

Det ble benyttet tematisk innholdsanalyse for å systematisere og strukturere datamaterialet fra intervjuene. Analysemetoden innebærer å identifisere, undersøke og formidle gjennomgående mønstre eller temaer i datamaterialet (Braun & Clarke, 2006). Umiddelbart etter hvert intervju diskuterte forskerne intervjuenes gjennomføring og innhold. Intervjuene ble også diskutert samlet av forskerne i ettkant av alle intervjuene. Alle intervjuene ble tatt opp med lydopptaker, og grundige notater ble tatt fra opptakene i etterkant. Notatene ble lest igjennom og sentrale mønstre og tema, så vel som data som skilte seg ut fra øvrig datamateriale, ble identifisert. Dataene ble analysert per intervju, per intervjugruppe (deltakere i prosjektgruppa/kun på fritidsklubben), for å få innsikt i likheter og kontraster i deltakernes erfaringer.

3.4 Metodologisk og etisk refleksjon

Flatanger fritidsklubb som intervjukontekst fungerte bra. Ungdommene var på en arena hvor de føler seg trygge. Gruppeintervju fungerte som metode, da deltakerne i stor grad bygget videre på hverandres refleksjoner. Klubblederen, som kjenner ungdommene godt, hadde satt opp grupper som så ut til å fungere godt sammen.

Det er noen svakheter og mulige skjevheter ved datamaterialet som kan trekkes frem. For det første bygger evalueringen på et begrenset datagrunnlag blant målgruppa 16-25 år, noe som gjør at det ikke er mulig å trekke generelle konklusjoner opp mot målgruppa.

For det andre er det en svakhet ved evalueringsopplegget er at det ikke ble samlet data fra ungdommer som ikke hadde deltatt i prosjektgruppa, og som i liten eller ingen grad deltar på fritidsklubben eller andre fritidsaktiviteter utenom heimen. Det ble gjort forsøk på å gjennomføre et intervju med denne gruppen også, men det fremstod krevende å rekruttere deltakere til et slikt intervju. Dette representerer en mulig skjevhet i datamaterialet, da vi ikke får innsikt i hvordan de har oppfattet prosjektet, og om de opplever å ha blitt invitert til å medvirke i planleggingen og gjennomføringen.

I analysene ble dette hensyntatt ved at det særlig ble vurdert hvilke implikasjoner ungdommenes erfaringer og synspunkter kunne ha for andre, mindre aktive og synlige, ungdommer i Flatanger, særlig med tanke på de som i liten eller ingen grad deltar på ungdomsklubben og på andre fritidsarenaer.

Informantene ble rekruttert av leder ved Flatanger fritidsklubb. Det er en form for rekruttering som også kan representere enskjevhet i datamaterialet, hvis det i større grad rekrutteres informanter som er positive til intervjutemaene sett i forhold til gjennomsnittet blant målgruppa.

Prosjektet ble omsøkt til SIKT og godkjent før datainnsamlingen.

4 Faglig perspektiv på unges deltakelse

Vi gir her et perspektiv på unges medvirkning, et viktig tema i prosjektet «Løft for ungdom».

Backe-Hansen (2011) påpeker at å bygge opp under ungdoms deltakelse krever at voksne tar utgangspunkt i ungdommens verdier og interesser, og gir fra seg makt og innflytelse. Det er ikke nok at voksne har egne ideer om deltakelse. Hvis ungdom tilsynelatende får delta uten at deres interesser fremmes kan det oppleves undertrykkende. Spørsmålet er hvor og i hvilke kontekster deltakelse er mulig og ønskelig.

Et ensidig fokus på deltakelse kan ha uheldige konsekvenser, for eksempel hvis enkelte grupper ekskluderes til fordel for de som anses som "gode deltakere". Hvis deltakelse er individuelt og snevert definert kan det «i seg selv kan føre til ny ulikhet fordi noen grupper ekskluderes fra å delta. Og det er ikke tilfeldig hvilke grupper dette gjelder, snarere har vi å gjøre med de vanlige kjennetegnene grupper som enten er i risiko for eller opplever marginalisering» (s. 28).

Deltakelse krever en dynamisk og prosessuell forståelse. Å begrense deltakelse til bestemte arenaer og beslutninger innsnevrer forståelsen av ungdoms medvirkning. Det er viktig med en forståelse av deltakelse som mangefasettert, som noe som må konkretiseres og presiseres fra gang til gang.

Vi vil kort vise til to ulike modeller som rangerer i hvor stor grad det å involvere unge kan ses på som reel deltakelse, eller om deltakelsen heller gjenspeiler en symbolsk deltakelse, eller i verste fall en manipulasjon. Harts (1992) modell «Ladder of children's participation» har hatt stor innflytelse på dette området. Her vises det til åtte nivåer av deltakelse:

1. Manipulering – Unge blir brukt til å argumentere for en sak som fremmer voksnes hensikt eller blir konsultert uten feedback.
2. Dekorering – Unge markerer en sak, men har ingen rolle i saken.
3. Tokenisme – Symbolsk involvering hvor de unge ikke får innflytelse.
4. Voksne har definert og bestemt, men unge blir invitert og informert.

5. Unge inkluderes på forhånd, informeres og konsulteres, og deres oppfatninger tas på alvor.
6. Voksne initierer, men ansvaret for å ta beslutningene deles med de unge.
7. Unge initierer og gjennomfører.
8. Unge initierer og deler beslutninger med de voksne.

Her er de tre første trinnene ikke å regne som medvirkning. Poenget er ikke at det alltid er nødvendig å jobbe på det øverste trinnet, da det avhenger av prosjektet og at deltakelse må skje måter passer de unge best. «Hensikten med modellene er at den kan være et godt bilde på ulike former for deltakelse som vekker refleksjoner, og den kan være en nyttig tankeramme når man skal jobbe med brukerinvolvering» (Jørgensen, 24. februar 2021).

Shier (2001) har også utviklet en modell for unges medvirkning i organisasjoner som kan gi noen nyttige dimensjoner. Modellen består av fem ulike nivåer:

- å lytte til unge
- å støtte dem i å uttrykke sine synspunkter
- å ta hensyn til deres synspunkter
- å involvere dem i beslutningsprosesser
- å dele innflytelse og ansvar med unge

Modellen, som kalles "veier til deltakelse", krever tre organisatoriske forutsetninger som - for å sikre reell medvirkning - må vurderes på hvert av de fem nivåene. Disse forutsetningene er at det gis åpning og anledning for medvirkning, og at organisasjonen føler seg forpliktet med tanke på deltakelsen de inviterer til. Det kan for eksempel bety at man på det tredje nivået, at barns synspunkter tas hensyn til, stiller seg spørsmål om «er du klar til å ta hensyn til barnas synspunkter (åpning), tar du beslutninger på en slik måte at barns synspunkter kan tas hensyn til (anledning) og er det en del av denne organisasjonens mål og visjon at barns synspunkter skal tas hensyn til (forpliktelse)?» (Backe-Hansen, 2011, s. 14).

Shier (2001) understreker at deltakelse ikke skal presse unge til å ta ansvar de ikke ønsker eller er modne for. Organisasjoner bør finne passende områder for ungdomsmedvirkning og støtte dem i disse rollene, samt evaluere resultatene og justere kursen etter behov.

5 Resultater

På grunn av blant annet utskiftninger blant sentrale personer i prosjektet ble ikke alle aktiviteter gjennomført som planlagt. Dette medførte blant annet at det ikke ble kjøpt inn utstyr til gamingrom, og det ble kun gjennomført to temakvelder. Temakveldene som ble gjennomført var «Søvnhygiene» og «Robuste barn».

5.1 Fritidstilbud i Flatanger

Informantene mener at det er et godt og variert fritidstilbud når det gjelder organiserte tilbud innen idrett i Flatanger. De oppfatter at de fleste unge benytter seg av disse tilbudene. Tilbudene er imidlertid i hovedsak på kommunesenteret Lauvsnes, og ungdom som bor utenfor sentrum er avhengige av å bli kjørt til og fra fritidsaktivitetene. Alle informantene bor helt eller delvis på Lauvsnes eller nært Lauvsnes.

Det kommer fram gjennom intervjuene at ungdommene oppfatter at fritidstilbudet for elever på ungdomsskolen er relativt bra, men at det er en utfordring med lite tilbud for de som har flyttet på hybel og bare er hjemme i helgene.

Informantene er samstemte i å mene at for unge som går på ungdomsskolen og som deltar eller ikke deltar i organiserte fritidstilbud, er Flatanger Fritidsklubb et godt tilbud. Fritidsklubben blir også i noen grad benyttet av elever som har startet på videregående og som har flyttet på hybel. Men noen informanter påpeker at det er begrenset i hvor stor grad man får brukt klubben når man kommer hjem på fredag kveld, selv om klubben er åpen. Det har vært prøvd ut klubbkveld for de som er litt eldre, men det ble ikke en suksess. Flere informanter opplever at klubben først og fremst er et sted for de som er på ungdomsskolen. En mener den etter hvert ikke oppleves relevant når man går på videregående skole eller bor hjemme i ungdomsårene etter ungdomsskolen, «man vokser litt fra det etter hvert». Det er særlig denne gruppen som etterlyser fritidstilbud, på hverdager og i helgen.

Ungdom 1: Og det har vi snakket om i «Løft for ungdom» prosjektgruppa, at for oss da, som er liksom 19-20 pluss så er ikke problemet å ha en plass å møtes. Liksom som er varmt og, typ klubben da. Det er jo det at det er lite å finne på. Da sitter vi liksom der da, ja hva gjør vi nå? For nå i dager er det ikke fotballtrening, eller volleyball eller... og det er litt de tilbudene i hvert fall jeg savner da.

Noen informanter forteller at det har vært gjort forsøk gjennom «Løft for ungdom» med arrangementer for denne målgruppen. Eksempler på dette er å dra på bowling på Steinkjer eller kino på Namsos. Disse arrangementene fikk svært lav oppslutning. Informantene mente det skyldes at ungdommene ikke ønsker seg enkeltarrangementer og organiserte aktiviteter, men å ha en plass man kan velge å bruke og treffe andre når man selv har lyst. Det er viktig å ha et tilbud der man bor, uttrykker flere informanter.

Noen informanter er opptatt av at det mangler tilgjengelige aktiviteter, og ikke bare en plass å møtes, «vi mangler på en måte ting å gjøre, vi mangler ikke møteplasser til at nå skal gjengen hit, eller nå skal vi dit. Det er litt sånn, hvis vi vil møtes så drar vi på besøk til hverandre». Flere peker på at man kan møtes hjemme hos hverandre, men at det da er begrenset hvor mange som kan komme, og at det krever planlegging.

Et poeng som imidlertid fremheves i alle intervjuene er at det er behov for et sted som er åpent, og hvor man kan holde på med aktiviteter ungdommene liker. Mange informanter mener at det mangler åpne møteplasser hvor man bare kan treffes i Flatanger, som ikke er avhengig av spesifikke åpningstider og er rettet mot en spesifikk målgruppe slik som ungdomsklubben. Det er også stor enighet om at dette dreier seg om steder som ikke er organisert av voksne slik som f.eks. det organiserte idrettstilbudet er. Per i dag blir det til at ungdommer treffes på kaffehjørnet på den lokale matbutikken, og i et gangareal på skolen. Det kommer til uttrykk en stor enighet i intervjuene at ingen av disse stedene er tilpasset ungdommenes behov når det kommer til aktiviteter og åpningstider.

5.2 Flatanger fritidsklubb

Informantene mener at de fleste på ungdomsskolen benytter fritidsklubben som er åpen to kvelder i uka. Hovedsakelig er det ungdommer på ungdomsskolen som benytter klubben, samt noen som har flyttet på hybel. Flere informanter uttrykker allikevel at man får behov for andre arenaer enn klubben når man er ferdig på ungdomsskolen.

Noen har en utfordring med å komme seg dit på grunn av manglende transport. Det oppfattes som positivt at klubbleder bruker å la ungdommer sitte på med seg når det er åpen klubb, selv om han ikke har mulighet for å tilby skyss til alle som trenger det.

Alle informantene synes å føle seg trygge på klubben. Flere informanter mener tilbudet har blitt veldig bra i den senere tida, med to åpne klubbkvelder i uka. Et par informanter mener at dagens generasjon er svært inkluderende og flinke til å ta med seg andre unge som ikke går ut så mye, eller som ikke vil

dra på klubben alene. Men klubben passer kanskje ikke for alle heller, bemerket en informant, da det er intenst og mye støy der. Det er sted hvor de får påvirke egne aktiviteter og har et mangfold av ting de kan gjøre. For eksempel brettspill, billiard, spille musikk/instrumenter, matlaging mm.. Det er lite interesse for å ha gaming som en aktivitet der, da det er noe de kan gjøre hjemme, uttrykker flere.

Noen informanter fremhever at det er ekstra fint om sommeren når de kan være på klubben og samtidig kombinere det med å ta turer ut og f.eks. spille volleyball på skolen. Da fungerer klubben som en slags base for egenorganisert aktivitet.

Noen informanter presiserer at det er et godt miljø og samhold mellom dagens elever på ungdomsskolen. Under alle de tre gruppeintervjuene sa informantene seg enige i at klubben var et sted hvor man kunne bli bedre kjent med andre ungdommer, og som bidro til å skape bedre samhold mellom ungdommene. De oppfatter at noen unge som ellers ville sittet hjemme kommer seg ut gjennom klubben. Det er et høydepunkt for mange ungdommer.

Noen informanter påpeker at selv om klubben er godt besøkt nå så har den i perioder vært lite benyttet av ungdommene. De mener årsak til det er at ikke alle voksne egner seg til å være leder for klubben, og at det er viktig hvordan voksne greier å kommunisere med ungdom. Ulike gode og mindre gode erfaringer med voksne i denne rollen ble nevnt.

En utfordring som noen informanter tar opp med tanke på fritidsklubben er at det er få voksne som stiller opp på klubben når det er behov for det.

Bilde 1: Oppussing på Flatanger ungdomsklubb. Kilde: Flatanger kommunen

Ungdomsklubben jakter nye lokaler etter vannskade

Bilde 2: Vannskade på Flatanger ungdomsklubb. Kilde: Flatangernytt

Kevin (13) og vennene brukte sommeren på å pusse opp - i helga ble lokalet oversvømt: - Utrolig kjedelig

Bilde 3: Ungdom bidrar. Kilde: Flatangernytt

Bilde 4: Ungdommer pusser opp på Flatanger ungdomsklubb. Kilde: Flatanger kommune

5.3 Temakvelder

Etter hva respondentene forteller har under halvparten av dem deltatt på en eller flere temakvelder som er arrangert gjennom «Løft for ungdom». Etter å ha tenkt seg om en stund kommer flere av dem på at de har deltatt, men mange er usikre på hva en temakveld er. Noen få uttrykker at de deltok på temakveld om søvn, og noen få uttalte at det hadde vært nyttig. Svært få hadde deltatt på temakveld om “robuste barn”. En informant forteller også at det har vært en temakveld om kriminalitet og hærverk hvor politiet var på besøk. Informanten opplevde denne temakvelden som mer nyttig enn den om søvnkvalitet, og mener det har å gjøre med hvordan temakveldene ble gjennomført. Selv om hun lærte om søvn og forskning på søvn, oppfatter hun at det var et rent foredrag som i liten grad evnet å engasjere. Da politiet kom på besøk opplevde hun at det foregikk mer som en dialog; «da satt vi inne på ene rommet på en sofa her og så fortalte de oss om kanskje litt egne opplevelser og, kanskje, det satte seg litt bedre enn det søvnforedraget tror jeg da».

Bilde 5: Fra temakveld med politi. Foto: Janniche Sæther

På spørsmål til de som har deltatt i prosjektgruppa, om hvem som kommer med ideene til temakveldenes innhold, så oppfatter informantene at det først og fremst kommer fra de voksne i prosjektgruppa. Ungdommene har, ifølge dem selv, i større grad kommentert de voksnes forslag enn å komme med innspill selv. Ungdommene i prosjektgruppa har fått bidra med innspill til tema, men det er krevende å vite hva andre ungdommer har behov for, påpeker en informant. Det er kommet opp et forslag fra ungdommene selv om å ha en temakveld om russetida og hva som venter en når man starter på videregående i byen. Arbeidet med en slik temakveld har imidlertid stoppet noe opp, da man venter på at skolen skal tilrettelegge for at den kan gjennomføres i skoletida. Så langt har ingen av ungdommenes forslag til tema på blitt gjennomført, ifølge informantene.

De fleste av informantene uttaler at de verken har ønsket seg temakvelder, eller at de har blitt spurt om å komme med forslag til deres innhold. Mange synes i liten grad å ha oppfattet at de unge var spesifikk målgruppe for temakveldene. Svært få viser til at de har hatt nytte av det de har lært på temakvelder.

5.4 Prosjektgruppa for "Løft for ungdom"

Noen av informantene har deltatt i prosjektgruppa for "Løft for ungdom", andre har hørt om den. De fleste har ikke kjennskap til prosjektet og har heller ikke en opplevelse av at de er blitt invitert til å komme med innspill eller bidra i prosjektet. Det kommer frem at deltakerne i prosjektgruppa har holdt seg stabil siden oppstart. Noen av informantene har vært med i prosjektgruppa i flere år. De har møter omtrent en gang i måneden. Ungdommene som ikke har vært i prosjektgruppa opplever ikke at de har blitt bedt om å komme med innspill til prosjektet «Løft for ungdom».

I likhet med øvrige informanter er de som har vært med i prosjektgruppa for «Løft for ungdom» opptatt av at det å etablere nye tilbud ut over dagens tilbud innen idrett og ungdomsklubb, og det å skape en arena som inkluderer flere unge. En ide som flere nevner, både de som har vært i prosjektgruppa og andre, er å lage en sandvolleyballbane på badeplassen ved Storvatnet som blir mye brukt. Dette kunne vært en lavterskel arena hvor det er lett å treffes. En uttaler "og så er det en fin arena for at folk kan treffes og...veldig lavterskel. Kanskje den som sitter hjemme og ikke vil være med på fotball og ikke vil være med på noen ting kanskje går seg en tur dit liksom? Det hadde jo vært et kjempetilbud». Her kunne man kommet med både venner og familie. På en utendørs arena er det heller ikke behov for å ha noen til å åpne døra, det blir lavterskel, noe som kan bidra til at alle tar turen. Ungdommene kunne selv bidratt med å utvikle stedet gjennom dugnad, det kunne gitt dem eierskap utdyper noen informanter. Det har over noe tid blitt jobbet med ideen i prosjektgruppa, men per nå er ideen lagt på is, mener en informant. Dette skyldes, ifølge flere informanter, at voksne i prosjektgruppa er redd for at det skal bli drikking av alkohol hvis dette blir en ny møteplass. Denne argumentasjonen følger ikke informantene:

Ungdom 2: Jeg har i hvert fall et argument om at, hvis at man hadde satt opp noe sånt så hadde man ikke kontrollert om det hadde blitt drukket der eller ikke. Men så det tenker jeg at det kan man ikke kontrollere på andre - altså man kan ikke kontrollere det da. Så hvis man skal tenke sånn så kan man nesten ikke gjøre noe da. [...]

Et annet medlem av prosjektgruppa framhever også at ideen med sandvolleyballbane var god, men er usikker på hvorfor ideen har «strandet». Etter at ideen strandet ble prosjektet «Løft for ungdom» mer rettet mot «oppdragelse, spedbarn» og denne typen ting, mener et par av informantene.

Det ble også vist til erfaringer med en ide som prosjektgruppa hadde jobbet med, knyttet til å lage en frisbeegolfbane. Etter hvert viste det seg at idrettslaget jobbet med samme ide, og at idrettslaget hadde kommet lengre i arbeidet. Prosjektgruppa avsluttet derfor dette arbeidet. Et par informanter som har vært i prosjektgruppa mener at man i praksis ga litt opp tiltak rettet direkte mot å skape aktiviteter for ungdommene, og heller innrettet seg mot temakvelder.

Ungdom 1: For vi startet jo med det det, og det var da vi prøvde og feilet litt med..

Ungdom 2: Med klubb og-

Ungdom 1: Ja. Sånne ting. Og det, jeg skjønner jo at det kan være vanskelig for en voksen på en måte å skjønne hva vi tenker og hva vi har lyst til å ha også, på en måte. Men, ja, når at vi ser at det på en måte gang på gang ikke går helt veien med de kveldene vi har planlagt, og så prøver vi jo, eller, jeg har prøvd og sagt det at det er jo ikke møteplassene, eller sånn, trenger ikke en arrangert aktivitet.. på en måte? Vi må dra dit på eget initiativ og

Ungdom 2: Mmm-

Ungdom 1: Jeg tror at hvis, hvis nå folk har lyst til å ta seg en fest, så kanskje de kommer til å gjøre det uansett... og man må jo ha såpass tillit til ungdommene som bor i bygda også, liksom. At man må jo gi dem en arena for å kunne... blomstre litt og... være litt for seg selv kanskje. Og så kunne være der når man ville.

Et par informanter mener at prosjektgruppa har vært litt anonym så langt, i og med at de opplever at arbeidet i liten grad har resultert i synlige resultater. De mener også at det ikke har vært samarbeid

eller involvering med lokale organisasjoner, bedrifter eller skole, bortsett fra at en lærer er med i prosjektgruppa. Å samarbeide kunne gitt mer energi i prosjektet mener de. Det kunne også vært en hjelp når det gjelder å konkretisere hva ungdom vil ha og hva man skal satse på.

Ungdom 1: Da også tror jeg det er viktig liksom å spille litt på de de man har rundt seg liksom? Spør idrettslaget, [...] legg inn på Instagram og liksom markedsfør det litt sånn – *hva vil dere ha?* Og få litt sånn konstruktive tilbakemeldinger fra dem det faktisk *gjelder*... For vi er ikke 40 heller liksom. Så da trenger vi på en måte ikke den der oppdragelseskurset – liksom såne ting [...] så da må man liksom spørre dem det gjelder litt, ikke bare oss som sitter i [prosjekt]gruppa, men generelt ungdommene i Flatanger da.

Informantene viser til at det har vært forsøkt å få innspill fra et bredere lag av ungdommene, f.eks. gjennom en Instagramkonto knyttet til prosjektet. De mener dette i noen grad har bidratt til å involvere og informere bedre. Det har også vært utplassert en «forslagskasse» hvor det kunne legges fysiske lapper med innspill om hva ungdom trenger. Noen informanter diskuterer fordeler og ulemper ved fysisk og digital medvirkning, og kommer frem til at det har en avgjørende betydning å snakke sammen ungdom imellom. De poengterer at det ikke er lett å konkretisere hva de faktisk trenger og vil ha, og at det er lettere å komme frem til gode ideer sammen. Det handler også om å skape engasjement, «å få folk til å spre ordet liksom».

To av informantene som har deltatt i prosjektgruppa er usikre på hva pengene i prosjektet egentlig skal brukes på, eller for hvilke målgrupper. De poengterer at fokus i prosjektgruppa har dreid mer over på temakvelder for ungdom og foreldre. Ifølge informantene føler ikke ungdommene at dette tiltaket i stor grad treffer ungdom som målgruppe.

Ungdom 1: Vi har jo prøvd med litt sånn foredragsholdere og... litt såne ting. Og vi har vel landet litt mer på det der... at det skal komme, bli holdt foredrag om... foreldreoppdragelse og litt den retningen. Og det er jo kjempebra. Men det igjen, det er liksom, det er ikke der vi trenger det på en måte. [...] For... jeg skjønner jo at det er jo, selvfølgelig det er jo, det trengs jo sikkert det også, men det er litt kjipt på en måte å være ungdom i Flatanger og ikke ha noe tilbud heller da...

Flere informanter er enige i dette. Temakvelder kan være viktig for foreldre, men oppleves i liten grad relevant for ungdommene selv.

Ungdom 1: Det er liksom, hva er det som kommer til å passe for de som bor her? Og da blir det litt sånn – ja men det er jo et kjempetilbud! Å få noen til å snakke om det. Men igjen så er det kanskje ikke der vi trenger det mest. Men det er jo, det er jo absolutt et kjempetilbud. Hvis noen kommer og holder foredrag og... det kan jo engasjere og motivere mange. Men... akkurat som ungdom i dag så kjenner jeg liksom at det er ikke, det er ikke der jeg har lyst til at vi skal starte på en måte. Når man står i det selv på en måte. Ja.

Ungdom 2: Absolutt enig.

Informantene som har deltatt i prosjektgruppa til «Løft for ungdom» oppfatter i liten grad at det så langt har blitt gjennomført tiltak eller aktiviteter som er basert på ungdommenes ideer som kommer fra ungdommene selv.

5.5 Hva voksne kan gjøre for at unge skal få et bedre fritidstilbud

Ungdommene ble bedt om å komme med forslag til hva voksne kan gjøre for å tilrettelegge for at ungdom kan realisere egne ideer og forslag. Her var ungdommene særlig opptatt av at voksne må bli flinkere til å lytte til ungdom og å ta det de sier på alvor. Et eksempel på dette er dialogen omkring ungdommenes ønske om en sandvolleyballbane, og de voksnes frykt for at det skal bli en plass hvor det drikkes. «Man må tørre å satse litt», og ikke gå så i detalj på alt som kan gå galt, «for det kan skje allikevel», understreker et par informanter. Man må satse litt og prøve, og så se hvordan det går.

Under et intervju ble det snakket om betydningen av hvordan voksne som er de unges fritidsarenaer er. En informant beskriver hva vedkommende mener er en god voksen som de trives med:

Ungdom 3: At det går an å stole på dem... at de kanskje lytter til det du sier og ikke... ikke [er] sånn forelder og skal komme og si sånn fy fy liksom.... At de er snill og grei, og vet hva... kanskje, vet litt om hva ungdom *trenger*... kanskje, trenger ikke å ha så mye utdanning men, ha litt erfaring da?

Også i et annet intervju kom det frem synspunkter på hvordan voksne på fritidsarenaer bør være overfor ungdommene. Etter først å foreslå at slike voksne ikke burde være så gamle kom gruppa frem til at det heller er snakk om egenskaper og holdninger enn alder:

Ungdom 4: I hvert fall en som kommer mer overens med ungdommene. Som skjønner seg litt mer på dem. [...]

Ungdom 5: For eksempel han «Bjørn» [en voksenperson de kjenner] synes vi er veldig bra. [...] Han synes vi er veldig grei. Han er jo gammel så klart, men han er jo veldig grei han også for det. Så, så, det har ikke noe å si for meg i hvert fall at de er gamle nei.

[andre samtykker]

Ungdom 6: Nei så lenge de er greie med ungdommene.

Videre påpeker de at voksne må være trivelige å snakke med, og ikke minst som en sier «at det *går* an å snakke med dem. At man kan slå av en prat, bare få fram det du... har på hjertet da. Så hører de, har en samtale, svarer tilbake...».

Et annet poeng som var sentralt under alle intervjuene var at det tar for lang tid å realisere ungdommenes ønsker. Flere snakket om tiltak de hadde jobbet for å realisere, men at de ikke selv ville få glede av en eventuell realisering av tiltaket, da prosessen med å realisere ideen tok så lang tid, eller at man ikke lenger er interessert i tiltaket når det endelig kommer på plass. Det ble nevnt et konkret eksempel på dette. Ungdommene hadde engasjert seg for å få en parkourbane på ungdomsskolen, og etter flere år hadde ideen blitt realisert. Problemet var at ungdommene underveis i planleggingsprosessen mistet interessen for parkour, og de stilte seg negative til gjennomføringen av banen fordi den ville kreve at fritidsarealer de allerede benyttet til andre aktiviteter måtte gå tapt. Ungdommene vurderte at de hadde mer nytte av arealene til eksisterende aktiviteter. Til tross for deres protester ble parkourbanen etablert, med den følge at den i ettertid ble lite benyttet, og at den reduserte verdien ved uteområdet, ifølge informantene.

På spørsmål om hva ungdommene tenker om kommunikasjonen mellom dem og de voksne som bestemmer i denne sammenhengen uttaler de at:

Intervjuer: Var det en god kommunikasjon mellom dere, liksom i dette her?

Informant 5: Det virket jo sånn [...], men de hørte jo ikke på hva vi sa da når de satte det der vi ikke ville ha det.

Intervjuer: Så de snakket med dere, men de... de gjorde ikke noe med det?

Informant 5: Nei

Informant 7: Nei. Så de kunne bare ha spart seg de 200 tusenene ...

De oppfatter at de ble lyttet til innledningsvis, men underveis i en lang prosess, hvor de unges behov endret seg, opplevde de ikke lenger at deres meninger hadde betydning.

På spørsmål om hva voksne kan gjøre for å tilrette for at ungdommer skal kunne realisere egne ideer kom det generelt frem ønsker om at voksne må være mer åpne, lytte til ungdommene og ta på alvor det de sier.

Informant 6: Være mer åpen... for ideene. Ikke, ikke bare være sånn person som - nei det der gjør han ikke allikevel, og kommunen har ikke penger for det... [...] og bare låte som du er åpen om det da. [...]

Informant 7: Hør på det vi sier, og ikke bygg etter som *de* tenker at vi vil ha det.

Bilde 6: Oppussing Flatanger fritidsklubb. Kilde: Flatanger kommune

5.6 Medvirkning i Flatanger

Informantene fikk også spørsmål om deres mer generelle erfaringer med å fremme innspill om aktiviteter, og å realisere dem. Det som var mest nærliggende for ungdommene i denne sammenhengen var at Flatanger fritidsklubb fremstod som en arena hvor det var lett å komme med innspill om aktiviteter, hvor de visste at de kunne få hjelp av en voksen, og hvor de selv kunne bidra med å realisere egne ideer. En uttaler «jeg tror det er litt sånn [vi foreslår noe] vi har veldig lyst til, så skal det ikke mye til at det *blir*...». Det er mange engasjerte foreldre som bidrar, for eksempel innen idretten. Flere viste til at de selv hadde bidratt med å sette i stand lokaler og få i gang aktiviteter på klubben ut fra egne ønsker. Det å bidra selv med å realisere ideene fremhevet flere er noe som bidrar til at man opplever et større eierskap til det man er med å skape.

På spørsmål om hvem som har ansvaret for å realisere ungdommenes ideer peker noen informanter på ungdomsrådet. Ingen mente at kun voksne hadde ansvar for å realiseres deres ønsker, eller at det opplevdes som en belastning å skulle bidra selv. Ungdomsklubben er det eneste konkrete eksemplet ungdommene har å vise til når det gjelder å få være med selv og bidra til å skape egne fritidsaktiviteter. De vil gjerne bidra i fremtida, om det skulle bli aktuelt, også utenom ungdomsklubben. En informant uttaler at «flatangerungdommen er veldig flinke til å stille opp».

Informantene fikk spørsmål om de visste hvem de skulle kontakte for å få hjelp av voksne, hvis de hadde hatt ideer til nye aktiviteter og fritidstilbud. De fleste informantene nevner her en voksen på klubben, ungdomsrådet, «noen» på kommunen eller noen som har kontakter med «noen» på kommunen. Men de er litt skeptiske fordi de har en oppfatning om at dette vil ta svært lang tid.

6 Diskusjon og anbefalinger

I dette kapittelet vil vi gi en kort diskusjon basert på sentrale funn knyttet til evalueringsspørsmålene:

1. Hvordan opplever ungdommene fritidstilbudet på Flatanger?
2. Hvordan har Flatanger fritidsklubb fungert som arena for å skape trygge og meningsfylte digitale og fysiske aktiviteter, og økt voksenkompetanse?
3. Hvilke erfaringer har ungdommene med temakveldene som er gjennomført ved ungdomsklubben?
4. Hvorvidt og hvordan har prosjektet vært til nytte for målgruppen?
5. Hvordan har målsettingen om medvirkning i planlegging, gjennomføring og evaluering i samarbeid med ungdommene selv fungert gjennom prosjektet?

Avslutningsvis gir vi noen anbefalinger for det fremtidige systematiske folkehelsearbeidet rettet mot barn og unge i Flatanger kommune.

6.1 Fritidstilbud i Flatanger

Ungdommene opplever at de fleste fritidstilbudene foregår på Lauvsnes. De mener det er et godt tilbud innen organiserte idrett. Fritidsklubben fremstår som en viktig uformell arena både for de som er med på idrettstilbud og for de som ikke er det. De som bor utenfor Lauvsnes er avhengige av å få skyss for å være med på fritidstilbudene.

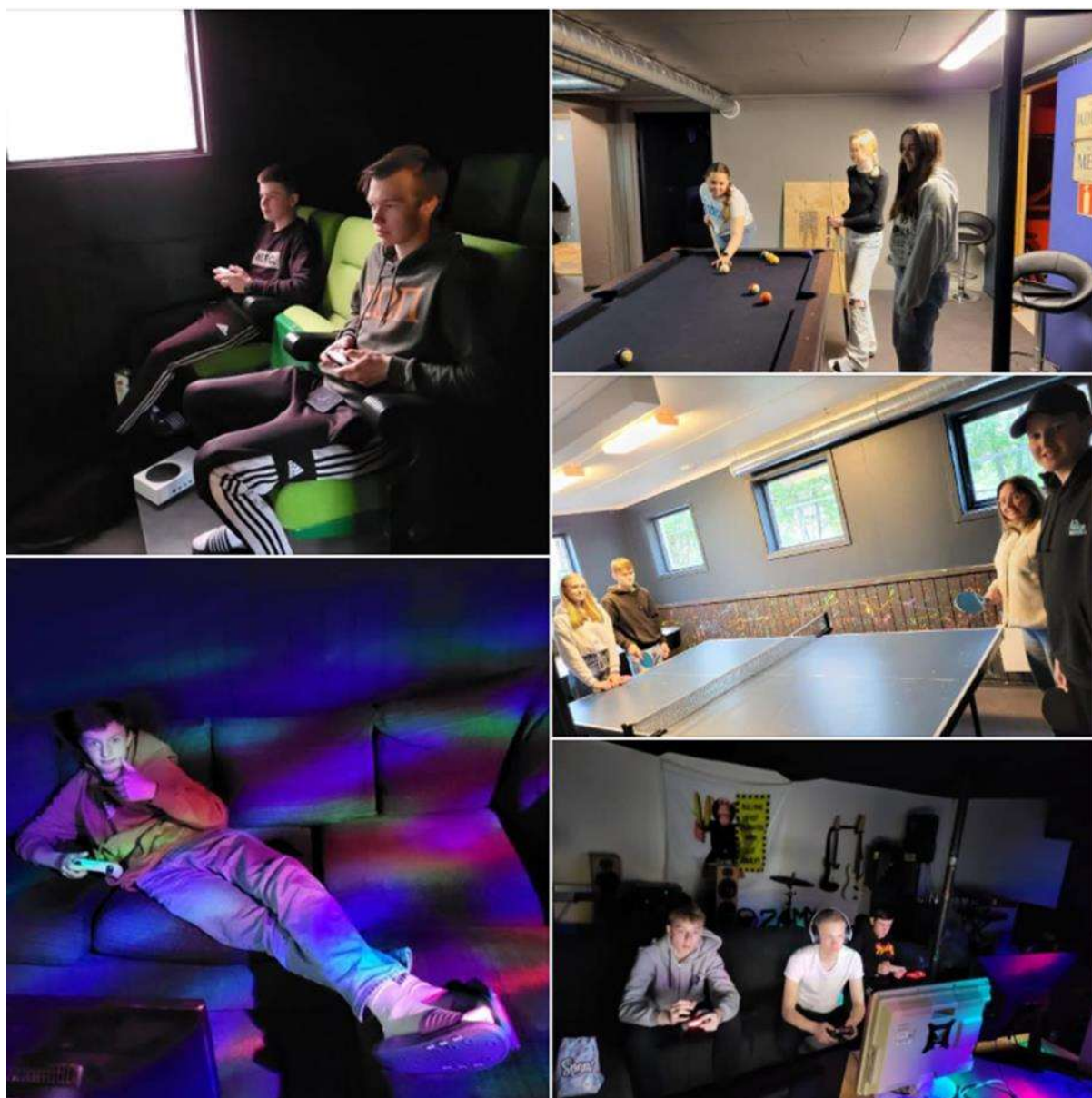
Ungdommene er tydelige på at det er behov for et lavterskel fritidstilbud ut over fritidsklubben. Det ungdommene mener er viktig med en slik arena er at det er et tilbud som man kan benytte seg av spontant, som ikke er enkeltarrangementer, organisert av voksne, og som krever påmelding. For eksempel fremstår sandvolleyballbanen, som har vært diskutert over tid, som et tydelig og samstemt ønske fra ungdommene.

Bilde 7: Uteaktiviteter Flatanger. Kilde: Flatanger kommune

6.2 Flatanger Fritidsklubb

Flatanger fritidsklubb fremstår som en viktig møteplass for samtlige informanter som i dag benytter seg av klubben. De framhever at det foregår et mangfold av aktiviteter der, og at de selv får komme med innspill til aktiviteter - som det ofte blir noe av. De peker for eksempel på at de lager felles måltid og spiller musikk, brettspill og billiard. Klubbliderne og måten de kommuniserer med ungdommene har stor betydning. Gjennom alle intervjuene kommer det frem at dette i den senere tid har fungert bra.

Bilde 8: Aktiviteter på Flatanger fritidsklubb. Kilde: Flatanger kommune

Det fremkommer også at enkelte ungdommer i Flatanger ikke deltar på fritidsklubben. Informantene mener at de fleste elevene på ungdomsskolen er på klubben, og det uttrykkes også en oppfatning om at de som ikke er der – ikke er der fordi de ikke ønsker å være der.

En av målsettingene med «Løft for ungdom» var å etablere et gamingrom for å fremme digital aktivitet på klubben. Dette har imidlertid ikke blitt gjennomført. Noen ungdommer påpeker at når de først møtes ønsker de å gjøre noe fysisk sammen, og at digital aktivitet er noe de allikevel gjør hjemme, gjerne på regnværsdager. Noen viser til at det er blitt undersøkt om ungdommene ønsker et slikt tilbud, men at det ikke var interesse for det. Man kan allikevel reise et spørsmål ved hvorvidt man hadde nådd gruppen som i dag ikke deltar på klubben ved å lage et "hjørne" for gaming i klubben. Hadde noen av de som er hjemme kommet da? Vi har ikke informasjon om hvordan undersøkelsen om interessen for spilling som aktivitet ble gjennomført, eller om de som ikke deltar på klubben har fått muligheten til å komme med innspill på hva slags innhold de ønsker på klubben.

Samlet sett framgår det at man har lyktes godt med å utvikle fritidsklubben til å bli en trygg og meningsfull møteplass hvor ungdommene som er der får lov til å medvirke med tanke på blant annet aktiviteter og utforming av klubben. Noen uttrykker også at klubben har bidratt til at ungdommer blir bedre kjent med de man ellers ikke omgås, at det blir bedre samhold i ungdomsgruppa.

Av intervjuene framgår det imidlertid at det er varierende hvorvidt ungdommer som har startet på videregående opplever fritidsklubben som en relevant møteplass. Her må det tilføyes at denne evalueringen bygger på et begrenset datagrunnlag som ikke gjør det mulig å trekke generelle konklusjoner opp mot målgruppa 16-25 år

Bilde 9: Mat er viktig på Flatanger fritidsklubb. Kilde: Flatanger kommune

6.3 Temakvelder

I prosjektplanen for tiltaket ble det planlagt flere temakvelder med ulikt innhold, og temakveldene har vært en viktig målsetting i prosjektet. I løpet av prosjektperioden har det allikevel bare blitt gjennomført to temakvelder. Av ungdommer i prosjektgruppa fremgår det at både ideen om temakvelder, innholdet i dem og gjennomføringen har vært initiert av voksne i prosjektgruppa. Ungdommene opplever generelt i svært liten grad at de har vært målgruppe for temakveldene. Få av de som hadde deltatt på en eller begge temakvelder opplevde at innholdet var rettet mot ungdom, eller at de hadde stor nytte av informasjonen. Generelt opplevde ungdommene at foreldre og voksne var målgruppe. I prosjektplanen fremgår det at foreldre og ansatte som møter barn og unge i sin hverdag var målgruppe, med mål om å

Bilde 10: God stemning på Flatanger fritidsklubb. Kilde: Flatanger kommune

styrke voksenkompetansen. Denne evalueringen har ikke hatt som mål å evaluere foreldre og ansattes nytte og opplevelse av tiltaket.

Opplevelsen av temakveldene kan ha noe å gjøre med hvordan de har vært lagt opp. Erfaring fra tidligere prosjekter og studier viser at tradisjonelle former for informasjonsformidling, som temakvelder og ensidig opplysningsarbeid, ofte har begrenset effekt når målet er å skape engasjement og læring hos ungdom. Blant annet viser en studie av Furberg et al. (2024) at læring skjer best gjennom deltakelse og samarbeid. Ungdom lærer mer og blir mer engasjert når de får delta aktivt, samarbeide og bruke egne erfaringer i læringsprosessen. Dette står i kontrast til passive former for læring, som foredrag og informasjonskvelder, som ofte ikke gir rom for dialog eller medskapning. Ensidig informasjonsformidling risikerer å bli oppfattet som lite relevant og dermed lite engasjerende (Røislien, 2023). Eierskap og identifikasjon er nøkkelfaktorer; når ungdom får være med å forme innhold og aktiviteter selv, øker både eierskap og motivasjon. Dette er viktig for å skape refleksjoner, varig engasjement og holdningsendring (Myhr og Ekmann, 2024;2025).

6.4 Nytte for målgruppa

Den overordnede målgruppen i prosjektet var ungdom i alderen 16-25 år som har flyttet fra kommunen for å gå videregående skole eller ta høyere utdanning. Informanter som hadde deltatt i prosjektgruppa ga uttrykk for at de hadde gjort forsøk på å arrangere aktiviteter for målgruppa, blant annet bowling på Steinkjer og kino på Namsos. De forsøkte også å holde klubben åpen på fredagskvelder, slik at disse ungdommene kunne delta. Disse initiativene fikk imidlertid liten oppslutning. Informantene gir uttrykk for at det ikke er denne formen for «happenings» de har behov for. Kino og bowlingturer kan de selv arrangere. Det informantene generelt gir uttrykk for er at de ønsker et tilbud lokalt, hvor de kan møtes impulsivt og på egne premisser. De er også tydelige på at de ønsker lav grad av styring og organisering av voksne. Dessuten ønsker de gjerne selv å bidra i utviklingen av slike tilbud/møteplasser.

Informanter fra prosjektgruppa oppfatter at det at man ikke lyktes i å skape aktiviteter/møteplasser for målgruppa førte til at man i noen grad «ga opp» denne målgruppen, og heller flyttet fokus over på foreldre/foresatte og tilbudet på ungdomssklubben.

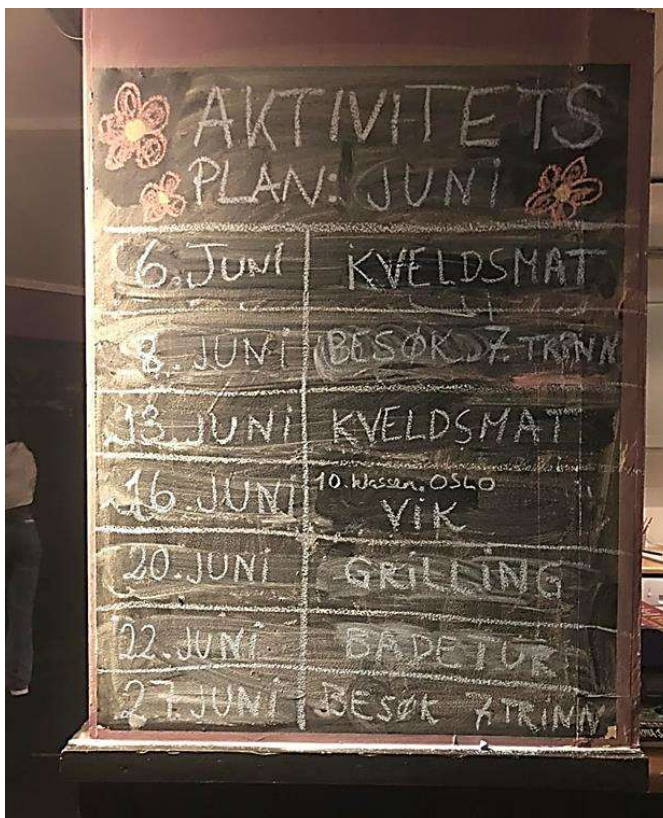
Samlet sett ser det ut til at prosjektet i noen grad har vært positivt for ungdomsskoleelever, og ungdommer i målgruppen som benytter seg av fritidsklubben på fredagskveldene. Ut over dette ser det ut til at prosjektet i liten grad har skapt tilbud og møteplasser for målgruppa.

Temakveldene fremstår som en lite egnet metode for å skape engasjement og læring blant ungdommene. Det fremstår også utydelig i prosjektet hvem som egentlig har vært målgruppa.

6.5 Ungdommenes medvirkning

Informantene er tydelige på at de får være med og komme med innspill på aktiviteter og andre forhold ved fritidsklubben, at mange av innspillene blir gjennomført innen relativt kort tid, og at de selv får være med i planlegging og gjennomføring. Spørsmålet er allikevel i hvilken grad ungdommer som ikke deltar på klubben har fått lov til å uttrykke sine ønsker og behov med tanke på innholdet på klubben.

Ungdoms medvirkning synes å ha vært en viktig målsetting med prosjektgruppa. Flere ungdommer har vært representert i prosjektgruppa fra den ble etablert. Informantene som deltar i prosjektgruppa, opplever at de har fått komme med innspill og blitt hørt. Noen av dem oppfatter allikevel at ideer, diskusjoner og beslutninger i prosjektgruppa foregår på de voksnes premisser. De er tydelige på at ungdom i større grad må få slippe til, og at voksne ikke må være så redde for å prøve ut deres ideer. På denne måten kan man gjøre seg viktige lærdommer. Det handler om å bli vist tillit, la dem få bidra både med ideer og realiseringen av dem. Ungdommene uttrykker selv at dette gir motivasjon, engasjement og en følelse av ansvar. Erfaring fra andre prosjekt viser potensiale som ligger i å bygge systematisk opp under en grunntanke om ungdommer som ressurs for seg selv, andre ungdommer og lokalsamfunnet (Myhr og Ekmann, 2025).

Videre tyder våre resultater på at prosjektgruppa i for liten grad har involvert andre ungdommer og organisasjoner som kunne bidratt med en bredere kunnskap om hva ungdom i Flatanger trenger. Ved å inkludere flere unge, frivillige organisasjoner og lokalsamfunnet kunne man styrket både eierskap og engasjement for et felles løft for ungdom i kommunen. Selv om det er gjort forsøk på involvering gjennom en forslagskasse og en Instagramkonto, peker våre funn i retning av betydningen av å legge til rette for reell medvirkning. Det er behov for varierte kommunikasjonskanaler for å nå bredt, og det er viktig å legge til rette for at ungdom får mulighet til å diskutere og utvikle ideer i fellesskap. Se f.eks. erfaringer fra folkehelsearbeid i Inderøy kommune (Myhr og Ekmann, 2025). Det er ikke alltid lett å vite hva man faktisk trenger, og nettopp derfor er det avgjørende å skape rom for dialog og refleksjon. Når unge blir invitert inn og opplever at deres synspunkter og innspill blir tatt på alvor, styrker det både engasjementet og følelsen av å bli sett og verdsatt.

En kan også stille spørsmål ved selve medvirkningsprosessene som Flatanger kommune gjennomført forut for at innsatsområder og tiltak i «Løft for ungdom» ble konkretisert. Med tanke på at målgruppen for tiltaket er ungdom som går på videregående skole og som bor på hybel er det underlig at de ikke har vært målgruppe under dialogmøter, workshoper og intervjuer, men at disse var rettet mot ungdomsrepresentanter på ungdomstrinn og mellomtrinn.

Bilde 10: Ungdommene maler vegger på fritidsklubben. Kilde: Flatanger kommune

Deltakelse og medvirkning i lokalsamfunnet styrker unges demokratiforståelse, tilhørighet og trivsel, og gir dem en reell stemme i beslutninger som påvirker deres hverdag. Dette kan igjen bidra til at flere unge ønsker å bli værende i, eller vende tilbake til, hjemstedet sitt. Samtidig viser forskning at det ofte er et gap mellom gode intensjoner og faktisk innflytelse i slike prosesser – noe som understreker behovet for mer målrettet og inkluderende ungdomsmedvirkning. Når barn og unge får delta aktivt i utviklingen av sitt nærmiljø, styrkes deres eierskap og ansvarfølelse (Sletterød et al., 2014). Ungdom som identifiserer seg med lokalsamfunnet sitt, engasjerer seg også i større grad i beslutningsprosesser og motiveres til bredere deltakelse i lokalsamfunnet (Majee et al., 2021).

6.6 Anbefalinger

Basert på denne evalueringens data og analyser vil vi komme med følgende anbefalinger for det fremtidige systematiske folkehelsearbeidet for barn og unge i Flatanger:

Fritidstilbudet på Flatanger

Ta vare på og videreutvikle Flatanger fritidsklubb. Fortsett med å ha klubbkvelder på dager som gjør det mulig for elever på videregående skole å delta.

Gjør en innsats for å lytte til og involvere ungdommer som i dag ikke benytter seg av fritidsklubben slik at de også får en reell mulighet til påvirke og bidra til eget fritidstilbud.

Mye av fritidstilbudet foregår i kommunesentrum Lauvsnes, noe som medfører at noen har utfordringer med å komme seg til og fra tilbudet. Det bør utforskes hvor stor denne utfordringen er, og hvorvidt det er behov for å etablere nye kreative transportløsninger for unge som ikke bor på Lauvsnes.

Legg til rette for bruk av åpne og inkluderende møteplasser. Bli bevisst på hva ungdommene vektlegger som kvaliteter ved inkluderende møteplasser, for eksempel knyttet til ungdommenes ønske om å etablere en sandvolleyballbane.

Temakvelder og målgruppe

Ved fremtidige satsinger, vær tydelig på hvem som er målgruppen, slik at det skapes en klar sammenheng mellom mål, tiltak og aktiviteter. Dette gjør det lettere å vise at tiltakene faktisk er rettet mot målgruppen, og at målgruppen opplever at innsatsen er rettet mot dem. Det fremstod f.eks. uklart hvem som var målgruppe for temakveldene, og dermed for prosjektet som helhet.

Erfaringsmessig er sporadiske temakvelder lite nyttig og egnet for å skape engasjement og læring blant ungdommer. Temakvelder er et verktøy som bør settes inn i en bredere sammenheng, f.eks. knyttes opp mot satsningsområder og aktiviteter man har pågående over tid, og gjennomføres på måter som engasjerer og føles relevant for ungdommene.

Ungdoms medvirkning

Bli mer bevisst på hva begrepet ungdomsmedvirkning innebærer i fremtidig folkehelsearbeid, slik at det på områder der det er ønskelig og mulig blir faktisk en reell og bred medvirkning.

Ved fremtidige prosjekter/satsninger rettet mot barn og unge i Flatanger anbefaler vi at det legges opp til en bredere involvering av målgruppa, frivillige organisasjoner, skole og øvrig lokalsamfunn.

Legg til rette for ulike former for medvirkning, både fysisk og digitalt, for å nå ut til flest mulig unge. Inkluder dem på arenaer og plattformer hvor de føler seg trygge.

Ungdoms medvirkning er ferskvare i en kort ungdomstid – det må skje noe i løpet av et tidsperspektiv som gjør det meningsfullt og relevant å engasjere seg.

Vis de unge tillit! Ungdom har selv den beste kunnskapen om det å være ung og innsikt hva de trenger. De forventer ikke at alt skal legges til rette av voksne, men ønsker å større grad selv å bidra med både ideer og gjennomføring av tiltak og aktiviteter som angår dem selv, noe som også gir dem et større eierskap og ansvarsforhold til det de er med på å skape.

Referanser

Backe-Hansen, E. (2011). Teoretiske perspektiver i synet på ungdoms medvirkning – en litteraturgjennomgang. NOVA.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa> 1

Furberg, A., Rødnes, K. A., Silseth, K., Amseth, H. C., Kvamme, O. A., Lund, A., ... & Slungård, K. (2023). Fagfornyelsen i møte med klasseromspraksiser: Læreres planlegging og gjennomføring av undervisning om tverrfaglige tema.

Hart, R. (1992). Children's participation. From tokenism to citizenship (Innocenti Essays No. 4). UNICEF/INNOCENTI Research Institute.

Jørgensen, S. M. (2021, 24. februar). Hvordan skjer brukermedvirkning for barn og unge i praksis? Kompetansesenter for brukererfaring og tjenesteutvikling – KBT. Lest 15.05.2025 fra <https://kbtkompetanse.no/hvordan-skjer-brukermedvirkning-for-barn-og-unge-i-praksis/>

Lillefjell, M., Wist, G., Magnus, E., Anthun, K., Horghagen, S., Espnes, G., et al. (2019). Trøndelagsmodellen for Folkehelsearbeid (Rapport nr. 2019/01). Senter for helsefremmende forskning, NTNU. <https://www.trondelagfylke.no/globalassets/dokumenter/folkehelse-idrett-og-frvillighet/folkehelse/program-for-folkehelsearbeid-i-trondelag-2017---2023/om-programmet/trondelagsmodellen-for-folkehelsearbeid.pdf>

MacPherson, I., & McKie, L. (2010). Qualitative research in programme evaluation. *Qualitative Methods in Health Research*, 454, 477.

Majee, W., Anakwe, A., & Jooste, K. (2021). Youth and young adults these days: Perceptions of community resources and factors associated with rural community engagement. *Journal of Rural Social Sciences*, 35(1).

Malterud, K. (2017). Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag: en innføring (4. utg.). Universitetsforlaget.

Myhr, A., & Ekmann, L. (2023). Evaluering av satsningen «Mangfold – STOLT tå den æ e UANSETT» i Osen kommune (Rapportserie 3/2023). Trøndelag fylkeskommune. https://www.trondelagfylke.no/globalassets/dokumenter/folkehelse-idrett-og-frvillighet/folkehelse/program-for-folkehelsearbeid-i-trondelag-2017---2023/rapporter---programmet/rapportserie-program-for-folkehelsearbeid_-osen-kommune290923.pdf

Myhr, A., & Ekmann, L. (2025). Evaluering av satsningen «Ung i lag» i Inderøy kommune (Rapportserie 1/2025). Trøndelag fylkeskommune. https://www.trondelagfylke.no/globalassets/dokumenter/folkehelse-idrett-og-frvillighet/folkehelse/program-for-folkehelsearbeid-i-trondelag-2017---2023/rapporter---programmet/rapportserie-program-for-folkehelsearbeid_-inderoy-kommune_060125.pdf

Røislien, J. (2023, 9. november). Poenget med formidling er ikke å få informasjonen ut av eget hode, men inn i hodet til mottageren. Forskersonen. Lest 12.05.2025 fra <https://www.forskersonen.no/formidling-forskingsformidling-kommunikasjon/poenget-med-formidling-er-ikke-a-fa-informasjonen-ut-av-eget-hode-men-inn-i-hodet-til-mottageren/2279661>

Shier, H. (2001). 'Pathways to participation': Openings, opportunities and obligations. *Children & Society*, 15, 107–117.

Sletterød, N. A., Carlsson, E., Kleiven, H. H., & Sivertsen, H. (2014). Ungdom og medvirkning i planlegging og lokalt utviklingsarbeid. Å slippe til og bli sluppet løs er to sider av samme sak (Rapport nr. 2014:8). Steinkjer: Trøndelag Forskning og Utvikling AS.

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte